Valiokunnan lausunto UaVL 9/2018 vp– K 11/2018 vp

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen vuosikertomus 2017

Tarkastusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen vuosikertomus 2017 (K 11/2018 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan lausunnon antamista varten tarkastusvaliokunnalle. Määräaika: 27.9.2018.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- valtiosihteeri Matti Anttonen, ulkoministeriö
- taloussuunnittelupäällikkö Katja Bordi, ulkoministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Vuosikertomusmenettely on perustuslain 46 §:n mukainen velvoite, jotta eduskunta saisi tietoa hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä toimenpiteistä, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta vuosikertomuksessa nostetaan esiin EU:n ulkoisen toiminnan ja turvallisuuden vahvistamiseen liittyviä kysymyksiä, Ison-Britannian päätös erota unionin jäsenyydestä, valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjauksia sekä arktisen yhteistyön kysymyksiä. Ulkoasiainvaliokunta on käsitellyt näitä sisältöteemoja kertomusvuoden aikana säännöllisesti UTP-selvitysten ja asiantuntijakuulemisten kautta.

Valiokunta korostaa eduskunnan ja valtioneuvoston aktiivisen vuorovaikutuksen merkitystä ulko- ja turvallisuuspolitiikan parlamentaarisen katteen kannalta. Tiedonsaannin oikea-aikaisuuden varmistaminen on keskeinen elementti tässä yhteistyössä.

Suomen kehityspolitiikan osalta kertomuksessa toistetaan kehitysyhteistyön painopisteet. Rahoituksen osalta todetaan kehitysyhteistyön maksatusten vuonna 2017 olleen yhteensä 935 milj. euroa eli noin 0,41 % bruttokansantuotteesta. Valiokunta pitää merkittävänä puutteena sitä, että hal-

lituksen vuosikertomukseen ei ole sisällytetty arviota vuosina 2015—2016 päätetyn ja toteutetun kehitysyhteistyömäärärahojen merkittävän leikkauksen vaikutuksista kehityspolitikkaan ja ulkopolitiikkaan. Lisäksi valiokunta toistaa vuoden 2017 budjettilausunnossa esitetyn kantansa, että hallituksen tulee tehdä ohjelma kehitysyhteistyömäärärahojen nostamiseksi vastuullisella ja ennakoivalla tavalla asteittain kohti 0,7 prosentin tavoitetasoa.

Ulkoasiainvaliokunta on säännöllisesti kiinnittänyt huomiota myös Team Finland -palveluihin, joiden tehostamista se on pitänyt tärkeänä, koska Suomen kaltaiselle avoimelle ja ulkomaankaupasta riippuvaiselle maalle viennin ja investointien edistämiseen tähtäävä toiminta on erittäin keskeistä. Tämän toiminnan tehostamiseksi valmisteltiin kertomusvuonna uusi Business Finland -toimintamalli yhdistämällä Tekes ja Finpro. Saadun selvityksen mukaan alustavat arviot uudesta toimintamallista ovat voittopuolisesti myönteisiä. Valiokunta toteaa seuraavansa uuden organisaation perustamista tarkkaan, muun muassa hallituksen vuosittaisten kertomusten kautta.

Lausumat

Valiokunta toteaa käsittelyssä olevan kertomuksen lausumista seuraavaa:

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2012 (VNS 6/2012 vp—EK 6/2013 vp)

Eduskunta hyväksyi 8.5.2013 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että selonteosta kehitetään kokonaisvaltainen turvallisuusstrategia, joka ohjaa tasapainoisesti kaikkia turvallisuuden alalla toimivia hallinnonaloja ja niiden voimavarojen kehittämistä, ml. kyberturvallisuus, huoltovarmuus ja energiaturvallisuus.

2. Eduskunta edellyttää, että turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekomenettelyä kehitetään niin, että linjausten toteutuminen ja ohjausvaikutus yli hallituskausien vahvistuu ja että valtioneuvosto ryhtyy yhteistyössä eduskunnan kanssa toimenpiteisiin menettelyn kehittämiseksi.

Valiokunta toteaa, että valtioneuvosto on ryhtynyt lausuman johdosta toimenpiteisiin. Lausuman kohdat 1.-2. ovat edelleen tarpeellisia myös siinä tapauksessa, että valtioneuvosto päättää jatkossa antaa eduskunnalle useamman kuin yhden turvallisuuteen liittyvän selonteon.

Valtioneuvoston selonteko; Suomen kehityspolitiikka (VNS 1/2016 vp—EK 9/2016 vp)

Eduskunta hyväksyi 27.4.2016 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kerran vaalikaudessa selonteon Suomen kehityspolitiikasta antamaan poliittista, strategisen tason ohjausta kehitysyhteistyöhön sekä vahvistamaan kehityspoliittista johdonmukaisuutta.

2. Valtioneuvosto toimeenpannessaan kehityspoliittista ohjelmaa ottaa huomioon tässä mietinnössä esitetyt havainnot ja raportoi niistä osana vuonna 2018 valmisteltavaa selvitystä selonteon toteutumisesta ja kehitysyhteistyön tuloksista.

Valiokunnan lausunto UaVL 9/2018 vp

Valiokunta toteaa, että valtioneuvosto on ryhtynyt lausuman johdosta toimenpiteisiin, mutta lausuma on edelleen tarpeellinen.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (VNS 6/2016 vp—EK 29/2016 vp)

Eduskunta hyväksyi 21.12.2016 seuraavan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton:

Eduskunta edellyttää, että kaikki eduskuntapuolueet kattava parlamentaarinen seuranta järjestetään myös tulevien turvallisuutta koskevien selontekojen valmistelun yhteydessä.

Valiokunta toteaa, että lausuma on edelleen tarpeellinen.

Kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskeva päätöksenteko (HE 72/2016 vp—EV 54/2017 vp)

Eduskunta hyväksyi 6.6.2017 seuraavan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaisen lausuman:

Eduskunta edellyttää, että kiireellisyysmenettelyn mahdollistamiseksi valtioneuvosto selvittää käytäntöjä päätöksenteon nopeuttamiseksi ja sujuvoittamiseksi tavalla, joka ottaa huomioon myös eduskunnan roolin kiireellistä päätöksentekoa edellyttävissä tilanteissa. Selvitys ulkoasiainvaliokunnalle tulee laatia vuoden 2018 loppuun mennessä.

Valiokunta toteaa, että lausuma on edelleen tarpeellinen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ulkoasiainvaliokunta esittää,

että tarkastusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 12.6.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Tiina Elovaara sin
jäsen Pekka Haavisto vihr
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Lenita Toivakka kok

jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Jutta Urpilainen sd
jäsen Stefan Wallin r
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tiina Larvala